

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Анотація. Розглянуто поняття "економічна безпека" та "економічна безпека підприємства" з точки зору різних вчених, та наводиться власне розуміння даних понять, а також запропоновано способи забезпечення безпеки для підприємства.

Аннотация. Рассмотрены понятия "экономическая безопасность" и "экономическая безопасность предприятия" с точки зрения различных ученых, и приводится собственное понимание данного понятия, а также предложены способы обеспечения безопасности на предприятии.

Annotation. The article deals with the concepts of "economic security" and "enterprise economic security" from the points of view of different scholars, and authors' own understanding of the concept is provided, the ways to ensure security for the enterprise are suggested.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, підприємство.

На сучасному етапі інтеграційних процесів у нашій країні підприємства піддаються впливу безлічі факторів, що так чи інакше впливають на стабільність його діяльності. Наслідком низького рівня економічної безпеки вітчизняних підприємств є надзвичайно низькі темпи розвитку економіки та суспільства. Досить часто забезпечення економічної безпеки підприємства зводять до протистояння, захисту від різного роду економічних злочинів, але це поняття набагато ширше і потребує досконалого вивчення.

Питанням економічної безпеки присвячено наукові праці зарубіжних та вітчизняних учених, серед яких слід назвати таких, як: М. Зубок, Р. Зубок [1], В. Богомолов [2], Г. Лянный [3], А. Мелехов, Е. Камишнікова [4]. Проте на сьогодні відсутній єдиний підхід до трактування економічної безпеки підприємства, тому тема дослідження є актуальною.

Метою дослідження є узагальнення думок та підходів вчених до сутності економічної безпеки підприємства як складової системи державної безпеки.

Традиційно виділяють три рівні безпеки, що пов'язані між собою та формують одна одну: безпека держави – стан захищеності всіх аспектів розвитку держави від негативних впливів та загроз; безпека суспільства – захищеність соціуму в цілому від загроз будь-якого рівня; особиста безпека – стан захищеності особистості від негативних впливів зовнішнього середовища.

Відповідно до наведених рівнів безпеки чітко визначити в цій системі місце безпеки підприємства дуже важко, бо вона є однією зі складових, що формують безпеку кожного з наведених рівнів.

Розглянемо територіальний аспект визначення місця економічної безпеки підприємства. Відповідно до територіальних масштабів прийнято виокремлювати такі види безпеки: міжнародна безпека – на рівні всього світу або окремих географічних регіонів; національна безпека – безпека країни, її регіонів та територіальних одиниць; приватна безпека – безпека особистості, колективу, домогосподарства. За територіальним критерієм можна зробити висновок, що економічна безпека підприємства прямо або опосередковано впливає на кожну з виявлених складових, однак найбільш визначальним є її вплив на національну безпеку [5].

Варто відзначити, що економічна безпека суб'єктів підприємницької діяльності є підсистемою економічної безпеки держави. Термін "економічна безпека" відносно нещодавно з'явився в ужитку українських економістів. Саме із цим пов'язані суперечності в його інтерпретації. Тому спочатку розглянемо дане поняття на рівні держави.

М. Зубок і Р. Зубок трактують поняття економічна безпека як стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації та технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективно їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам) [1].

В. Богомолов дає таке визначення економічної безпеки: "економічна безпека – це компонента антикризового управління економікою" [2, с. 3].

Розглянувши дані поняття, автори вважають за потрібне зазначити, що ширшим є визначення, яке дали М. Зубок і Р. Зубок, оскільки В. Богомолов розглядає його з боку антикризового управління, що не завжди відповідає дійсності.

Для розуміння поняття "економічна безпека підприємства" розглянемо думки різних авторів.

А. Мелехов і Е. Камышнікова вважають, що економічна безпека підприємства – це стан ефективного використання ресурсів підприємства (капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки тощо) та наявних ринкових можливостей, що дозволяє попередити негативний вплив внутрішніх і зовнішніх загроз та забезпечити його довгострокове виживання й стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії (статутних завдань) [4, с. 317].

Отже, економічна безпека підприємства – це результат ефективної управлінської діяльності на підприємстві, що дозволяє захистити його від негативних зовнішніх та внутрішніх факторів.

За нових умов більшість підприємств стали повністю незалежними у прийнятті рішень, однак вони втратили і можливість державного захисту їхніх інтересів. Ринкова система господарювання вивела вітчизняні підприємства на якісно новий рівень – рівень вільної конкуренції, коли надзвичайно важливою стала інформація, захист комерційної таємниці. Ця ситуація і визначила головні риси, що притаманні визначенню сутності поняття економічної безпеки підприємства на досліджуваному етапі як захисту внутрішньої інформації підприємств.

Для забезпечення безпеки на підприємстві в обов'язковому порядку потрібно організувати систему захисту інформації, що стосується важливих аспектів його діяльності. Одним зі способів такого захисту може бути підписання персоналом зобов'язання про нерозголошення, а також створення системи доступу до комерційної інформації з паролями, які будуть змінюватися і які знатимуть лише керівники структурних підрозділів.

Варто відзначити, що забезпечення економічної безпеки підприємства можливе за допомогою постійного моніторингу менеджерів та аналітичного відділу. Завдяки виконанню своїх функціональних обов'язків вони зможуть забезпечити економічну стабільність підприємства за умови оцінки впливу зовнішніх факторів та своєчасного реагування на них.

Так, економічна безпека підприємства – це результат ефективної управлінської діяльності на підприємстві, що дозволяє захистити його від негативних зовнішніх та внутрішніх факторів. Для нормального функціонування сучасних підприємств необхідно здійснювати постійний моніторинг змін, що відбуваються в економічному та політичному середовищі держави для забезпечення його безпеки в економічному плані, а також захисту комерційної інформації. За умови здійснення всіх необхідних заходів підприємства будуть ефективно функціонувати, що сприятиме розвитку економіки в цілому.

Наук. керівн. Москаленко Н. О.

Література: 1. Зубок М. І. Безпека підприємницької діяльності: Нормативно-правові документи комерційного підприємства, банку / М. І. Зубок, Р. М. Зубок. – К. : Істина, 2004. – 144 с. 2. Экономическая безопасность : учебн. пособ. / В. А. Богомолов и др. ; под ред. В. А. Богомолова. – 2-е изд. [перераб. и доп.]. – М. : Изд. "ЮНИТИ-ДАНА", 2009. – 295 с. 3. Лянной Г. Л. Система экономической безопасности предприятия // BOS – журнал о личной и коммерческой безопасности. – 2006. – № 7. – С. 16–19. 4. Мелихов А. А. Эволюция подходов к содержанию категории "экономическая безопасность предприятия" / А. А. Мелихов, Э. В. Камышнікова // Вісник Приазовського державного технічного університету. – 2009. – № 19. – С. 316–319. 5. Дмитрієв І. А. Сутність та місце економічної безпеки підприємства в системі забезпечення економічної безпеки держави [Електронний ресурс] / І. А. Дмитрієв, А. О. Близнюк. – Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua>.